

ივერია

ბავთი ღირსი:

თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10—	6	6 —
11	9 50	5	5 50
0	8 75	4	4 75
9	8 —	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

კლავ ნომერი—ერთი შუთრი.

რედაქცია:
ნიკოლოზის ქუჩი, 21.

ტფილისი.

ბავთი დასაბამლად:

და განცხადებათა დასაბამლად უნდა მიმართონ რედაქციას და წინა-თიხვ. გამაგურ. საზოგადოების კანცლარისა.

ფსია განცხადებას:

ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე— 16 კაბ. მეოთხედზე— 8 კაბ.

„ივერია“

გამოდის 1894 წელს

იმავე პარობრავით, როგორც წინადა.

გამეფის დამარცხება შეიძლება შემდეგის ადრესით:

ტფილისი,

„ივერია“ რედაქციის

ნიკოლოზის ქუჩა, 21.

გაზრდილთა შორის წინა-ვითხვის გამაგურ. საზოგადოების განცხადებას, სახალხო ქუჩა, ბანის ქარვასა.

საფოსტო ადრესი:

„ТИФЛИСЪ. Редакція „ИВЕРІА“.

საკომერციო კურსები

ბალბისა და შაშბისათვის

წველი მეცამეტე

კურსების დანიშნულება ის არის, რომ სპეციალური საკომერციო განათლების შესანიშნავი საშუალებით, როგორც ქალს, ასე კაცს, და მოაზიაროს ვაჭრობის შემსუბუქება ან ვაჭრობის დახელოვნებით მოკლდნენ.

სწავლის ვითარების შემდეგ ატესტატები ეძლევათ. 1894—95 სამოსწავლო წელს შემდეგი საგნები იქნება სასწავლებელი: 1) საკომერციო კურსი, 2) საკომერციო არაბოტიკა, 3) ბუკალტურა მარტივი, ორ-კვირი და საბანკო, 4) ანაბოტიკა სასაქონლო მითითებით. 5) საკომერციო მიწერ-მოწერა, 6) სავაჭრო და სათანასწო წესდება, 7) მსურავლ-წერა და წერა გარეულად და შინაინი (исправление дурного почерка).

სწავლა დაიწყება 15 სექტემბრიდან. ახლად შემოსვლელთა მიღება დაიწყეს 1 სექტემბრიდან, ყოველ დღე დღის 10 საათიდან თორმეტამდე და საღამოს 4 საათიდან 8 საათამდე, კურსების სადგომში, სასადა ლექსანდრე ფრანკოვისა № 9, სერაფეისა და საფრანსო ქუჩის ზღ. საფაქის ბინაში.

პროგრამები და წესები კურსებისა უსასყიდლოდ შეიძლება მიიღოს მსურველი უმა კურსების სადგომში და ძმათა წოვიანოების საბანკო კანტორაში, სიონის ქუჩაზე.

ვინც ქალს გარეშე სცხოვრობს, შეუძლიან წერილით მიმართოს კურსების დამაარსებელს მ. მახვავაძეს, ტფილისი.

(24—1297—10)

დღინონ ადგილობრივი მღვდლისაგან დაბადება—ნათლისა და ექმისაგან ყველის აკრის მოწმობები.

(3—3—3)

ფილინისი, 4 აგვისტო

მაშინ როდესაც პეტერბურგის და მოსკოვის მწერლები რუსეთის განვირ ქვეყნების ყოველ გვარ უფლებების ახდას ჰქადაგებენ, როდესაც სევირინი და მისი აქტრები სიძულვილითა და და უსამართლობით აღსავსე წერილებს უკვდიან პოლიონეთს, ფინანსდის და, ასე ვასინჯეთ, საქართველოსაც—ამ დროს ფინანსდისა და მართლიანის აზრის შეხედვრა იმავე რუსეთის მწერლობა შორის, რასაკერადაც, საყურადღებოა.

რუსეთში, ამბობს ყოველ კერძო ევროპელი „ნუღლი“ აღმოსავლეთის ომის გამო,—მან დაიწყო სახელმწიფო და იმის თვისის ქვეყნების მოვლა უნებლად, არა თუ კიდევ ახლად და ახალ შეძენის მიწებს მოუბრახი.

მეტის მეტი ტერიტი იმე საზიზარია სახელმწიფო-სათვის, როგორც თითოეულის კაცისათვის და ღრმე აღმატებული სიმამრ შიზრად წელს ვასტეს ტერიტიონ ან. ლეს, ბევრად უფრო სასარგებლოა, რომ პატარა ერთეულები განაპირის ქვეყნებისათვის უფრო ჰყავდეს დიდ სახელმწიფოს და არა დამბნული, მაშინ აღარ ხარჯი და აღარც სხვა ხრუნვა არ დასრულებს სახელმწიფოს ამბოხის, ისინი თითონ უპატრონებენ თავის თავს.

დასამტკიცებლად იმ აზრისა, რომ დიდ სახელმწიფოებს დანერგვა მოელოდნენ მეტის-მეტის სივრცისა გამო, ექრნადს მოჰქაეს მაგალითები სპარსეთისა, ადგილსანდრე მაკედონელის იმპერიისა, რომისა, ბიზანტიისა, არაბთა საღიფებისა და, უკანასკნელად ნაპო-

ბასითს, ზემოხეულბას. ერთის სიტყვით, ციცილობლი შემეტყო იმით ვრცელ ბიოგრაფია... დავეყრტეობდი ხოლმე ერთ-ორს კვირას ითაბინ და შემოვიწყობდი ვარემე-მო რამოდენიმე შესანიშნავის პოეტისა და ან ფილოსოფისის ნაწერებს. შევისწავლიდი, დავეკითხებოდი ამ ნაწერებს, როგორც ციცილს, და თვალ წინ მწერალი იხილდი ხოლმე იმით დიდებულს ცხოველ სურათებს. ბიოგრაფიებს ეტანებოდა მისთვის, რომ მეცნიერული ინტერესი ჰქონდა. ბიოგრაფიების შემწეობით იგი შეისწავლიდა მწერლის ყოველის შრომით. ასაკომოფრად იგი გებულბოდა, თუ რა ავებულებისა იყო ეს თუ ის მწერალი და იძიებდა, რა გავლენა ჰქონდა იმით ფიზიკურ სიმრევებს თუ სისუსტეს ნაწერებზე. ფასილოგრაფად იგი შეისწავლიდა, რა ქვეყანაში იყო მწერალი დაბადებული, რათა გავგო ჰავისა და ბუნების განვლენა. იძიებდა როგორი შრომა მოაბლობისა იყო, რათა გავგო მშო-

1) L'evolution des genres, გვ. 228.

ლოვან პირველისა.

რუსეთმა განაპირად გაღამტრებული ერთეულები არ უნდა იყოლოს, რომელსაც ჩველსავეს ემტრება, არამედ მას უნდა იცავდეს გარეშე მტრისაგან მეგობარი და კარგად განწყობილი ერთეულებანი.

აი დაახლოვებით ეს აზრი აქვს გატრებული განსვენებულის გაიდეპეროვის ექრნადს, რომელსაც, რასაკერადაც, ვერავინ შესწამებს, რომ თავისის სამშობლოს მტერი იყოს და განზრახ ცუდს რჩევას იძლეოდეს!

მაგრამ ეს განიერი სიტყვები, ეს სახელმწიფო-სათვის ნამდვილად სასარგებლო აზრი, რომელსაც შეუძლია სიკეთე მოუტანოს ქვეყნს, განა უქმი დადადი არ არის მწერლობა დასში, სადაც მხოლოდ წუთიერი გამარჯვება მეფობს, ვეცხლითა და ოქროთ დაჯილდოებული, და არა იგი წმინდა ჭეშმარიტება, რომელიც უნდა დასუფლდებოდეს პატრიოსანს მწერალს მარად ეამს?

თუკი მწერალი, რომელიც მოვალეობა გაგვრცელთან ხალხს სმართლიანი და ადამიანური დიდაგიბებულება, არ გვაძლევს იმედს, რომ შეიგნებენ თავის მომის კეთილშობილსა და განიერს აზრს, რადას უნდა მოველოდეთ იმ მოკლევითაგან, რომელიც გადამხვეწილად აქ თავის სამშობლოდან მხოლოდ იმისთვის, რომ იქ დუშში არ მოსვლიათ, და ადარაობთარ საშუალებათ არ ჰთავილობენ, სადაც იგი აბობადდენ ზეითი იმ კიბეზედ, რომელსაც ეწოდება „სამახელი იერარნისა“... ამ ჯურის ხალხისთვის, გარდა თავისის თავისა, თავის მეუღლის უფლებისა ადარაფერი არ არსებობს ქვეყანაზე; საკმარისია, რომ იმით გავზიადებულ

დებოდეს რა და რა თვისებანი გარდასცეს ამა თუ იმ მწერალსა. ფსია, სხვადაგვარის მხარე აინტერესებდა, რას ჰგარბობდა მწერალი და რა აზრები უტრიალებდა თავში, როგორ ჰგარბობდა იგი, ან რას ჰფიქრობდა ცხოველებისა, სარწმუნოებისა, სიყვარულისა, ხელოვნებისა და კაცობრიობის სხვა-და-სხვა ზნეობრივ მოვლეთისა. სწამდა ზნეობრივი თვისებებზედა კაცისა და ამიტომაც მისი კრიტიკა ელედ შორის იყო ჯერ იმ კრიტიკასთან, რომელიც ტენის ხელში მთლად ერთიანად ბუნების მეტყველებას დაემსგავსა.

მაგრამ სენტ-ბევი მეტის-მეტი არტისტი იყო და ამიტომაც თავყენას სცემდა ხელოვნებას ხელოვნებისათვის. სწამდა ზნეობრივი თვისებებზედა კაცისა და ამიტომაც მისი კრიტიკა ელედ შორის იყო ჯერ იმ კრიტიკასთან, რომელიც ტენის ხელში მთლად ერთიანად ბუნების მეტყველებას დაემსგავსა.

ეს ტენი არის აღზრდილი საფრანგეთის პოზიტინიზმისა და ინგლისის ნატურალიზმის ნიადაგზე. იმის ხელში კრიტიკა გარდაქმნილია ბუნების მეტყველების ერთ-ერთ ნაწილად,

მეტის მადს გადვლობას განაპირის ქვეყნის კაცს, მოიხმართს განანისაგან მინიჭებული სიმართლე; დაიცვას, თუ გინდ საზაზინო ქონება, და ეს ახირებული განაპირის ქვეყნის მოხვედრე შესვე მოვალეობაც შეიქნება, დამამავეც და ციეს ქვეყნებშიც გადასახლებული!

ამისი მაგალითი გვექონდა ჩვენ აბას წინად, როდესაც შთამომავლობითი ქართველობა დაამავეც რუსის მოხვედრებმა ბათუმის მხარეს წინადმეგობა გაუწიეს რუსის ახალ-მოშენებულ საზაზინო მიწებს დასაბრუნებისათვის. მაგრამ უკეთესი კიდევ ის არის, რომ ამ საზაზინო ქონების მტაცებლებმა არა თუ ბათუმში იმოგნეს დამცველი, არამედ თითო სტრასბო ქალაქში, იმ გავრთში, რომლის შთამომავლები არის დღეს, ოდესმე დიდი დიდაგიბებულება დაეღქი სუგორანი. მერე რა განაზრჩე დასვა რუსის ცნობილი ქვეყნისაგან იმ საკმარისს?

— ის ქართველ-სამაგნ მოხვედრით, რომელთაც სველი შეუძლია საპაუც და სხვა ახალი-მოშენებულ საზაზინო ადგილს დასაბრუნებინდნენ, კონათს გარეშე იქნან ცნობილი და მთავრობამ ციმბირში გადასახლებოსა.

ეს ამბავი უზომობა არ გეგონათ, სრულიად მართალია. ამ გვარის მოძველებით, ამ სასიათის მოქმედებით სავსეა, რომ რუსეთის კარგს სასახურს უწევდეს პეტერბურგის დიდი გავრთი!

სამაგეოროდ—რამ გვიდაბინა, სათანო და აზრანი კილო აქვს ქვეყნადს „ნედავლისა“, რომელიც უთუფად „ნედავო გრემია“—ზე არა ნაკლებ არის გამსწავლული თავისის ქვეყნის სიყვარული.

როგორც ბოტანიკა, ანუ ზოოლოგია. მაგრამ ნურც იმას დავიფიქვებთ, რომ ტენი კრიტიკაში ნამდვილი შილი სენტ-ბევისა. ის მსდებს სენტ-ბევის გაცალულს გზას და თვითვე აღიარებს იმს თავისის მოძღვრად. მხოლოდ მოძღვართან შედარებით უფრო თამაში და გაბედული მოწეფვა, ეს უფრო ლოგიკური მიმდევარია სენტ-ბევისგან დათესილი ნატურალისტური კრიტიკისა. აი რას ამბობს ტენი კრიტიკის შესახებ ერთს თავის თხზულებში: „ნატურალისტებმა შენიშნეს, სწორს იგი, რომ ცხოველის სხეული სხვა-და-სხვა ნაწილი არის დამოკიდებული ერთი მეორეზედ, ასე რომ, მაგალითად, კბილები, კუჭი, ფეხი და სხვა-დასხვა ინსტიტუტი, ალლო ერთსა იმავე ღროს იცვლებიან. თუ ერთი მათგანი გამოიკვლია, უთუოდ დანარჩენებაც გამოიკვლიან, რადგან შეიძლება დაკავშირებული არიან. აგრეთვე ისტორიკოსსაც შეუძლია შენიშნოს, რომ სხვა-და-სხვა ნიჭი და მისწრაფება ინდივიდისა, მთელის რასისა და მთელის ეპოქის ერთი

კაცის კართულ სასწავლებელში მომავალ სამოსწავლო წლისათვის ბავშვის მიღება შეიძლება 22 აგვისტოიდან 1 სექტემბრამდის. ახალ

ვალიტონი

6 აგვისტო

მზისა და ნათი სიგნალები
გელას გარდნი და ანა,
ცოცხალ-მეგობარდ შეაქმნიან
თუ დაე დაქანტარდა მზისანი,
მკადარა იგიც, ვის აზრ ჰქაეს
საქრფო ტურფა და ჭკვიანი,
ჰაისა და დასანი კოფუფა,
ნაზი და ადურსიანი.

დ. მანანელი

მოძღვრება ველოციპედისა კრიტიკაში.

(დასასრული *)

შემდეგ, ვილმენტან ერთად, კრიტიკა არა სჯერდება მარტო უცხო ქვეყნების ლიტერატურისა და თავისის ძველის სახალხო ლიტერატურის შესწავლას. იგი სცილობს შეისწავ-

შემოსავანი ბავშვები უნდა იყვნენ ვაჭები არა ნაკლებ 7 ან 8 წლისა და ქალები 8 წლისა. სასწავლებელში შემოსვლის დღეს უნდა წარმოავ-

ვლოს და გამოარკვიოს, თუ რა კავშირია ლიტერატურულ ნაწარმოებსა და მათგან გამოხატულის დროის, პოლიტიკურ წყობილებისა და საზოგადოების სტრუქტურის შორის? უკვე იხადება მეცნიერული ხანა. აქ გამოიხადება სენტ-ბევი და კრიტიკაში შემოაქვს ფსიხოლოგია და ფიზიოლოგია. ელს კრიტიკა აღარ კმაყოფილება მარტო იმის შესწავლით, თუ რა კავშირია დროსა და ლიტერატურის შორის; იგი სცილობს გამოიძიოს, რა კავშირი არსებობს ლიტერატურულ ნაწარმოებსა და მისი ავტორის შორის; რა დამოკიდებულება აქვს ლიტერატურულ ნაწარმოებს მისი ავტორის ავებულებასთან, მის შთამომავლობასთან, მის აღზრდასთან? სენტ-ბევი მამა მთავარია საბიოგრაფიო კრიტიკისი. აი რასა სწერს იგი თავის წერილში დადროს შესახებ 1831 წელს.

„მე ყოველთვის მიყვარდა წიკითხვა გამოჩენილ კაცთა მიწერ-მოწერისა, საუბრისა და ფიქრისა და შენიშვნისა. მსურდა გამოვიხოლდე ყოველივე, რაც-კი შეებობდა ამათს

* იხ. „ივერია“, № 165.

რელითა და ერთგულებით. მაგრამ, რაც ერთის პეტროპოლისის თარგანსათვის თერთია, იგივე საგანი მდურესათვის შავია. მერვე, იქნება თვალთა ხედვის ისარი სხვადასხვა აქეთ ან ორგანიზაცია? არა! ორნივე ერთნაირად ჰქნებდნენ ქვედიდურს, მაგრამ ერთს ალაპარაკებს სამართლიანობა და უნადურეს სარეაქციო სიბრძნე, მეორეს კი — წითელი, მოადმი შესული კაპიტი პატრიარქობში, რამდენსაც თან ჯიბის საქმეც ერთვის.

დეკემბერი

2 აგვისტო
პატრიარქობა. უმადლოსად ნაბრძანება განათავსდნენ იქნას სამხედრო უწყების სასწავლებლები 416,459 მან. გარდასახვისავე. ეს ფული ამ სასწავლებლებს ხაზინაში შექონდათ იმ ფულიდან, რომელიც გროვებოდა კადეტის კორპუსების თავის ხარჯით მცხოვრებ და გარედან მოსიარულე მოსწავლეების გარდასახვისავე. ასეთი წყალობა შეძლების აძლევს ყველა კადეტის კორპუსს, ჰეკათა და ნიკოლოზის კორპუსებს გარდა, მცირე-წლოვანი მოსწავლეები ხაზინის ხარჯით აიყვანონ და სწავლის დასაწყისიდანვე განათავისუფლოს ის თავის ხარჯით მცხოვრები მოსწავლენი, რომელთაც უფლება აქვთ ხაზინის ხარჯით აღზრდისა.

გამოცხადებულია ნება დართოს და გამოიკოს 4% მთავრობის მიერ უზრუნველყოფილი და გარდასახული უწყისებელი ობლიგაციები კაპეის რკინის გზისა.

სერბიის მეფის აღიქმადრეს დაბადებისა და სრულწლოვანების გამო ყაზანის ტაძარში გარდახდნილი იქნა წიგნი და პარაკლისი, რომელსაც დაესწრნენ გარემო საქმე მინისტრის ამხანაგი, სერბიის გლნი და სლოვათა საქველ-მოქმედო საზოგადოების წევრნი. კრასოველი გლნი გადასცა წმ. ალექსანდრე ნეველის ხატო, რათა მეფისთვის მიერთა.

მეორედ დაკვირვებულა. ასე რომ, რომელიც ამ ნიშნავის ცვლილება გინდ ინდივიდში, გინდ მკიდროლ შეგროვებულ ჯგუფში და გინდ რომელიც ეპოქაში, იქნებს ცვლილებას მთელის სისტემისა. ნატურალისტებმა დაგვიანებეს, რომ თუ სხეულის რომელმაც ნაწილმა გადაჯერება განვითარებით სხვა ნაწილთან, მაშინ ეს უნაწილანდობა აწილებდებინა და ამ მთლიან ისპობიან სხეულში, ამ გვარად ცვლილებას "შეუძლიან ნაბრძანებელი, რომ რომელიც ინდივიდის ნაბრძანებელი განვითარება, როგორც, მაგალითად, ზეობრივის თვისებისა გრძელდება და ინდივიდის მერტოზიუტრისა და რელიგიურის ნიჭისა, ანუ უნაწილანდობა სხვა წილანადმდე თვისებათა ნიჭს. ნატურალისტებმა დაგვიბრტყეს, რომ ცხოველისა და მცენარეის ზოგიერთ თვისებათაგანს უკავია უმცირესი ადგილი მის ორგანიზაციაში, ამიტომ ხშირად იცვლებიან, ხანდახან დღესდღეობით აიძინა და ხან სულ არ შეიძინებია: ზოგიერთი მთავარი თვისება, რომლისაგანაც დამოკიდებულია მთელი ორ-

ახალი ამბავი

**** მდ. მტკვარზედ რკინის გზის შტოს რკინის ხიდი უკვე დაუსრულებლია და მატარებლები გადადიან მეორე მხარეს. ხაზურიდან რკინის გზის შტო გაყვანილია 15 ვერსის მანძილზედ და გასაყვებელი კიდევ 9 ვერსის მანძილზედ მორკომდებ. ამ ეზმად მუშობენ „საინის ხევის“ საფოსტო სადგურის პირ-და-პირ, სადაც გამართული იქნება რკინის გზის სადგური. ბორჯომის შტოს გასაყვად ხაზურიდან მოურდა ორმოცამდე ხიდის აგება. ამ თვის პირველიდამ სულ 17 ხიდი დარჩა ასაგებად და ამითან უკლებზე დიდი ხიდი იქნება თითო ბორჯომში მდ. შავს წყალზედ. გუშინ რკინის გზის უფროს ბან ფრიტე და ანტონეს ინტერვებმა, რომ ბორჯომის რკინის გზის შტოს გასაყვანად მოუხატეთ მომუშავენი და შტოს დასრულების იმედი გვაქვს აგვისტოს 20 მდისა. ამითვის ბოლოს მატარებელი დაიწყებენ მისვლა-მოვლას ხაზისა და ბორჯომში შუა და აქ მტკვარზედ უნდა გადახდენენ სხვა მატარებელში. მგრძობიდან კი ტვირთისა და ბორჯომში შუა პირ-და-პირ ივლიან საგანგებო საავარჯიო მატარებლები და ბილით ბორჯომამდე ელირება 1 მან. 50 კაბ.**

**** საერო განათლების სამინისტრომ განმარტა, რომ ის საქალბო სასწავლებლები, სადაც მხოლოდ ხელსაქმეს ასწავლიან და არა საზოგადო-საწავლებელ საგნებს, ჩაივლილ უნდა იქნეს ხელსაქმეთა სახელმწიფო მად, რომელიც, სახელმწიფო წესდების თანხმად, დაარსებულ უნდა იყოს ადგილობრივი საგუბრი-ნო მთავრობის ნება დართით და სახელმწიფო გამგებობის ზედამხედველობის ქვეშ, და იმითომ ეს სასწავლებლები საერო განათლების სამინისტროს უწყებებს არ ემევედებარება.**

**** მიწად-მოამქმედ და სახელმწიფო ქონებათა მინისტრი გრმოდოვი,**

განზიადის სხვა, ამ ნაირადვე ისტორიკოსს შეუძლიან დამატკიოს, რომ რომელიცავე დაინახის ანუ ჯგუფის ზოგიერთი თვისება არის უმცირესი და უფრო ნაკლები მნიშვნელობა აქვს, ზოგიერთი, როგორც მაგალითად წინდაწინვე ცნაზღვრავს მისის ცხოვრებისა და აზრების მიმართულებას. ამას უწოდებს ტენი „კანონს ურთიერთ შორის დამოკიდებულებისა“²⁾. მიაქეთ ამ ადგილს ყურადღება და სთქეთ, შესაძლებელია ვინა უკეთესი დამოკიდებულება ბუნების მეტყვე-ლისათვის ერთკტივისა და ლიტერატურის ისტორიისა. რა-კი, როგორც ბუნებაში, ისე ლიტერატურაში, მოიხებენდა თვისებანი, რომელთაც ყველაზედ უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვთ, რომელთა ცვლილებებზედც დამოკიდებულია სხვა ცვლილებანი, მაშროგორც ბუნების მეტყველის ისტორიკოსის და ლიტერატურის საქმე ამ უმათერეს თვისებათა მოქმენა. როდესაც რომელმაც ლიტერა-

²⁾ ირ. cit., 249.

რომელიც ამ დღებში წამოავტერა-ბურჯიდან კავკასიაში ჩამოსასლენ-ლად, ამგვარად იმავაზურებს თურ-მე: გამოივლის ნოვოროსისკის, სოხუმის, ბათუმის, ტუილისში ჩამოვა და აღებდნენ წავე ყარაიისა, განკას, ერე-ვანს, შემდგომც ტფილისში დაბრუნ-დებთ.

**** თუმცა ვახუტეშნი ნათქვამი იყო, რომ სასანიტარო ექიმმა და პოლიციამ ბევრს გადაუტარა უვარკის სახანოებო, მაგრამ ეს საქმე არა არის ხალხის ჯანმრთელობის დასაცვა-ვად. საქარა, ვისიც ჯერ არს, რკინის გზის სადგურზედ აღდგნონ ტყალ-ყური მთლიანი სასამთროს და ნეტეს და იქვე გადაუტარონ, რაც უვარკისა, რომ ვაკურმა ხალხმა აღარ იქონიოს ეს უვარკის ხილი.**

**** როგორც ვახ, *H. O.-ის გაუგონია, სუამში მდებარე მიწა; რომელიც ხაზინის უნდად დათმო მცირეწლოვან დაწანა-ვეთა დასახლებლად, კომისიის გამოუსდგარად დაუნახავს, როგორც შესამუშავებლად უზენაესი ინადგის გამო, ისე ახალ-შენის გასაშენებლად, რადგან ამ მიწაზედ სოფლის გზა მი-დის და სხვ. კომისიის ამ საგნისთვის უფრო საუკეთესოდ მიიჩნია სხვა საზონო მიწა, სოფ. დილოში მდებარე; ეს მიწა თუმცა ისე დიდი არ არის, როგორც ს. რამისა, მაგრამ საფარავ ამ საგნისათვის ვერად სჯობია.**

**** კავკასიის რკინის გზაზედ გაიყვანეს ახალი გზის ასაკვეი შტო „მუზიანი“, რომელზედ საქონლის და ხალხის მატარებ-ლებმა უნდა იარონ და რომელიც აღნიშნე-ლი არ იქნება მანძილის კვალობაზედ ფასის განსაწილებლად ნუსხაში.**

- 1) თუ საქონელი ბათუმის მხარედაც იგზავნება „მუზიანში“ ადრესით უნდა გაი-გზავნოს, მაგრამ ფასი რკინის სადგურამდე უნდა იყოს ნაწარმოივი.
- 2) ვერტეე ბაქის მხარე მუშაობს სადგურ-ება „მუზიანი“-ზე უნდა ჰგზავნოს საქონე-ლი და გადასახადს ფასი იანგარიშონ სა-დგურ კომბინარზე.
- 3) „მუზიანის“ სადგურამდე ბილეთები ისილება იმ წესით, რომელიც ნაქმენბა 1 და 2 პუნქტში.
- 4) სადგური „მუზიანი“ ჰგზავნის საქონ-ელს ორივე მხარეს, ხოლო გარდასახულ ფულს ბაქისკენ წასაღებ საქონელში ანა-

ტურას ურადლებას მიაქცევთ, უნდა მხამხათ ეს მოვარი თვისებები და მერმე გაბოძიოთ, თუ რა მი-ზეზეთა ზედ გაგლენითა აქვს ამა თუ იმ ლიტერატურას ეს და არა სხვა რაიმე თვისება. ყოველი ლიტერატურა ითვლება და იზრ-დება სამთა ფაქტორთა ზედ გაგლენის ქვეშ: რასისა, გარემოებისა და დრო-ეკიისა. ყოველსევე არტისტს, მწერარს იგი, თუ მხატვარი, მოქანდაკე თუ ხეოთ-მომდებარი, ასეთა ბეველი მისის ერის უთავრესის თვისებისა, იმ გარემოებისა, საზოგადოებრივისა, თუ ბუნებრივის წრისა, რომელშიაც არტისტი სცხოვრებს და იმ ეპოქისა, რომელსაც ეკუთვნის მისი განგების ნაწარმოები.

რა არის რასა? რასას, რომ უმად-ბით, ეს არის თან-დაყოლილი ანუ მემვიდრებოთა მობაოგებული განწყობ-ბლება, რომელიც კაცს მიაქვს თან-პირველ სინათლის დანახვისათანავე. ეს თვისებანი დაკვირვებულნი არიან ზოლმე ტემპერამენტისა და ანდუ-ლის აგებულებისათან... ევეი არ არის რომ არის კაცთა გვარი, ისე, რო-

რომლის სადგურ კომბინარზედ ბათუ-მისკენ—სადგურ რკინიდან, ამასთან „მუ-ზიანი“-ში იქმენება დაარსებულ გასოფდა მი-ლეობისა.

5) ანგარიშის შესახებ სადგური „მუზიანი“ ხელმძღვანელობს დაარსებულის წესითა და ღებულებით: საქარა-წიწვენი და მონა-კები ამ სადგურმა უნდა მოითხოვის უმათ-ერესის საწყოზიდან საკომერციო განყოფი-ლების შეწყობათა.

**** 2 ამ თვისის ტვილისის მცხოვრებელ-მა ალექსი კიზინაძემ პოლიციას გამოაცხა-და, რომ სიღნაღის მარხის მცხოვრებელი დათა დარღვიერ 32 ფლისა ჩემბანო ერთად მტკვარში ბანაობდა და დაირჩოა. დაპირგვა-ლის გვემი ჯერ არ უპოვით.**

**** ამავე დღეს სირაჩანის დღამრამში ფურანის ცხენები დათხინენ, ფურგონ-დაც გადმოდდა ჯარის-კაცი სპირიძის და დაშადა. დაშავებული სამურნალოში, გვა-ზგანეს.**

დამაკვირდი

დრო-ყუსი მხოლოდ მამან შეენაწიეთ სოფმე, როცა უკვე განკლდათ.

უფგი

ვევსჯად ბუნებრი ის ხრის, ვინც თავისის სვეკრას მადღავრა.

კმოენის

სათნობას თვისან-მეველი უფრო მეტი ჰქავს, ვიდრე მამამკვეთა.

ქანი მარამ ვნერუშენაზი

უმაღლეი მინიფესტი.

წყალობითა იღითისთა

ჩამე, აღმასანდამ მისამე,

იმპერატორი და თვით-მპერადლი სრულიად რუსეთისა.

მევე მოღალეთისა, დიდ მთავარი ფინ-ღანდაისა,

და სგვათა, და სგვათა, და სგვათა, ვეცხადებთ ყველა ჩვენთა ერთ-გულთა ქვეშელომთა:

მოურწოლოთ რა კურთხევა უზენა-ცისისა, ჩვენს, ჩვენის საყვარელისა მეუ-ღლისა, ხელმწიფე იმპერატორისა მარ-ია თველორეს ასულის თანხმობით, ნება დართეთ ქარწინებისა უსაყვარ-ელისა ასულსა ჩვენსა, დიდსა მთავ-არინსა ქურია ალექსანდრეს ასულსა და მის იმპერატორებით უმადლოს-

გარც არის სხვადა სხვა გვარი ცენი და ხარი, ზოგნი არიან მამაცინი და განიერნი, ზოგნი მხდალინი და უნი-კონი. ზოგთ შეუძლიან შეთხზან და შექმნან უმაღლესი ნაწარმოები კაცის განცხობის, ზოგთ მარტოვე, უმნიშვნელო აზრების შეგნება-კი ემწელებათ, ზოგნი მათვანი განსა-კუთრებით შეჩუჩუნელი და გაწე-კუთრდნიანი არიან ამა თუ იმ საქმისა-თვის, როგორც მაგალითად, ჩვენ ვხედეთ, რასას მონადირე ძაღლები-სა, ეტოს და ჯოგის დამკველისა და ეტოების მატარებლისა³⁾. რა-საკვირველია, ამიტომ დახელოვნებუ-ლი კრატკოსნი მამწინე იცნობს ვის ეკუთვნის უსაზლო თხოულება, ფრა-ნგულს მწერალს ცოცხალსა და ნა-თელს განგებისსა, თუ მამე, დაუ-ტრის მეტაფიზიკურის ტინის პა-ტრონს გერმანელს.

მეორე ფაქტორი არის გარემოება, წრე საზოგადოებრივი და ბუნებრივი. გარემოებათა აქეთ დიდი გავლენა ჩვენს ცხოვრებაზედ და ხშირად

³⁾ ივე 258.

ბას დიდსა მთავარსა ალექსანდრე მი-ხეილის ძესა, და 25-სა დღესა ამა ივლისისა დიდის დღესასწაულობით იქმნა გარდახდლი იმითა ქარწინება მარტო-მადიდებელ ეკლესიის წესი-სამებრ.

გაუწყებთ რა ამა ჩვენის მშობლიუ-რის გულიანების ბედნიერსა ამბავსა და მივანდობთ რა ბელსა ჩვენის უსა-ყვარელის ასულისა და მისის მეუ-ღლისა მეფეთა მეფის ყოვლიად ძლი-ერსა მფარველობასა, გვაქვს სრული სასიყვარელის მისი მოწყალედ-ყოფისა და დარწმუნებულნი ვართ, რომ ყველა ერთგულნი ჩვენნი ქვეშევრდომნი ჩვენთან ერთად აღავლენენ ვედრებას ყოვლიდ შემძლებელისა უფლისა მი-მართ, რომ მეუღლე-გობა მათი იყოს ბედნიერ და ახლად გვარ-დაწერილ-ნი არა მიაკლდნენ კეთილდღობას.

ბიძებულთა პეტერგოფს, ოც-ბუთსა დღესა ივლისისა, წელსა ქრის-ტეს დაბადებულსა თას რგას ოთხ-მოც-და-ოთხმეტესს, ხოლო მეფობისა ჩვენისაგან თობხებულს.

ნაშტელს მისის იმპერატორების ულ-დაბეზულისობის საკუთარის ხელთა აწიობა:

„აღმასანდამ“

ქ მ რ მ ს მ დ მ ე მ ი ა

სახალ-სანაქი, წარსულის ივლისის 29-ს ახალ-სენაკში გარდაიცვალა სა-მეგრელოს სასულიერო სასწავლებ-ლის მასწავლებელი ეგვენი ვასილის ძე მამოკია. განსვენებული ეგვენი საზოგადოდ უხვა, გულ-კეთილი და შემწე იყო ყველისა და განსაკრე-მით ღარი მასწავლებლისა, რომელიც იმისაგან იღებდნენ შეწყობას და თვალ-საჩინო საშუალებას სწავ-ლისათვის. განსვენებულმა ოც-და-სა-მის წლის საშახუროთი ნათლად დაუ-მტკიცა მთელს სამეგრელოს, რომ მასწავლებლობა, მაგრამ იგი მთელის თა-ვისის ძალ-ღონით პირ-ნათლად ემე-ოდა ამ მამე მოვალეობას.

ამ კეთილისა და ნამდვილის ხასი-თის და ღეთის სთროს აღმართის და-კარგივთ დღეს სთროს მთელი ჩვენი სამეგრელოს სამღვდლოება. განსვენ-ებულს ეგვენის დიდად აფხაზება აგ-რეთვე მადობა ხალხიც. 31 ივლისის ცველი მიცვალბულთა გასვენებ და-

სვენით თვით რასის თვისებასც ხოლმე, როგორც ბუნების შეღონი ჩვენ ვეკმეზებებრებით ბუნების გავ-ლენის (ბუნებრივის წრის ზედ-მოქმე-დებვისა), როგორც საზოგადოების წევრნი — საზოგადოების წრის და როგორც შეღონი ამა თუ იმ დრო-ისა ისტორიულს — გარემოებათა. სა-ქარათველოს ბუნება ისე მამკველის ჩვენზედ, რომ უზოვრავს და ფსი-ხიკურადაც გვაჩვენს ყველა სხვა ქვერის შეღონებთვან. მაგრამ თვით ეკუთვნის მატარებლისა³⁾. რა-საკვირველია, ამიტომ დახელოვნებუ-ლი კრატკოსნი მამწინე იცნობს ვის ეკუთვნის უსაზლო თხოულება, ფრა-ნგულს მწერალს ცოცხალსა და ნა-თელს განგებისსა, თუ მამე, დაუ-ტრის მეტაფიზიკურის ტინის პა-ტრონს გერმანელს.

საკრძალად სოფ. საინაოში. მთავარი ახალ-სენაკის საუკეთესო სასოფლო-სოფლებითა და მისთან ახლო-მახლობლად სოფლებიდან ჩამოსული ხალხით საესე იყო განსჯივადი ენა.

ამ დიდებულმა ხალხმა ერთ ვერსზედ მეტი დაჯალბა ცხადობა. ახლდგ გამოთხოვებისა სიტყვა წარმოთქმეს ან. ა. სლაყაიამ, ტრფიან კალანდარიშვილმა, მღ. ვ. მხეცურაძემ და ა. ს. კიამ, რომელთაც ნათლად დაუხატეს საზოგადოებას, თუ რა ძვირფასი ადამიანი დაქარაგვამეგრელომ, განსაკუთრებით ახალ სენაკმა და მისი სასულიერო სასწავლებელმა.

სუყუნოდ იყოს ხსენება შენი დაუვიწყარო ეგვნი!

იაკობ კალანდარიშვილი

ქციოს ამისთანა უსამართლობა და მოსპოს ძალიანების შურითა და უაზრებო წყალის თაობაზედ. ამ დღებში გვიგეთ, რომ ვითომ წილკენელმა არა მიურთმევითა წყალზედ და მდინარეთა მმართველობის უფრ.ოსისთვის, რომლითაც სთხოვენი, ნება მიეცეთ მცხოვრებლებს წყალი გაიყვანონ ქსნიდან.

ეს ამავი მეტად სასიამოვნო ამბავია, თუ აღსრულდა.

ს. ლეონიძე

ნარკვევი

(უზენაღ-ვახუშტიდან)

ძალიან საყურადღებოა ცნობებს იუწყებიან მიწად-მოძქმულ ინტელეგენტთა დასის შესახებ, რომელნიც (დაბინავებულან თერგის ოლქის დაბა ნაღრიკს ახლო.

რასაკვირველია, ამ ინტელეგენტ მუშაკთა არად გამაღრმავებელი არა აქვთ, არამედ მჭურთ მხოლოდ პატიოსანი შრომა და სურვილი თვის შრომით თავის დარჩენისა, ამ ინტელეგენტთა დასმა (დასა შესდგება 3-4 კაცისაგან), რომელიც დასაფლობა ნაღრიკს ახლო, ახლად დაწყო მუშაობის სწყადა: არც ხენა იტოდნენ, არც თიხვა, არც მკა, —მხოლოდ დიდ სურვილს ჰქონდათ შრომისა და მუშაობისა. ასეთი გარემოებაში იმართი საოჯახო საქმე ვერ უნდა მიუყობილიყო რიგთან, მაგრამ სამართობის წილის ძლიერის მუშაობის შემდეგ თავიანთი პატივითა თაობის საქმე ისე კარგად მოაწესეს, რომ ბოლოს და ბოლოს წინადა შემოსავალი-კი რჩებოდათ, თავის გამოკვების გარდა, აქ ისიც უნდა დავუბოლოთ, რომ მხოლოდ პირველს წყალისა დიქრავეს მუშეობი თავის გასათობად და პერის მოსაკვალად, შემდეგში და ესეც სულ თითონ მუშაობენ, ვასთაქარია ანა-სიანა, არც მიწას, რომელზედაც ესენი დაბინავდნენ და მუშაობენ, ადგილობრივ მცხოვრებლებს განუთავადებად სთვლიდნენ სანახევრად, რადანაც ნიადაგი ჰქონდათ-მოსაძინაობა და მხოლოდ საქონელს აძიებდნენ. ამ კამად-კი ამ მიწაში მუშეობით მოდის პური, ახალ-ფულით, კარტოფლით, ბოსტნეულთა, რომლითაც თითქმის მთელი ნაღრიკი გამოდის იცლად, სამართი, ნესეი და სხვა. აგრეთვე მუშეობის ბაღი თაობის ახალ-მოშენებმა და ყოველივე ეს შესწავლა ექვის წლიმ შრომით იმ ხალხმა, რომელმაც ცელისა და ნაგვის ხელში დატარაკი არ იცოდნენ.

თუ სრულიად გამოუსადეგარი, კვიხედით, თუ რომელს მოქმეტმა, რომელს დროს თიდენი დაფას, ზედ 3-ნახათ სხვა-და-სხვა ნაბეჭდს და ეს სხვა-ნახათ, რომ ჯამიც სულ სხვანაირი იქნეს სხვა-და-სხვა მომენტში. ხალხი ამ მხრით შეედრება მეცნარეს, ერთი და იგივე თესლი, ერთსა და იმავე ჰერსში, ერთსა და იმავე ნიადაგზედ მხოლოდ ერთ სხვა-და-სხვა დროს მცენარის აღზრდისას გამოიღებს ხოლმე ჯერ ფოთლის, მერ კვავილს და მერ ხილს, ასე რომ პირველი წარმოშობენ უანასპრელს და უანასენელს იმა ძაგან პირველის სკედილის შემდეგ *) რასაკვირველია XIX საუკუნე არ არის ის, რაც იყო მე-XVII ანუ მე-XVIII და ამიტომაც რაც უნდა მსგავსი იყოს ნაწარმოები მეცნარეებზედ საუკუნისა საფრანგეთში მაინც დიდ განსხვავება იქნება იმას ლ. XVIII საუკუნის ნაწარმოებ შორის. პირველის კრიტიკის დამთხენი არიან ბუალი, შტობარანი და ქანი სტალი, ფოთილი კრიტიკისა არის სენტ-ბევი, ყვავილი—ტენი და ხილი—

*) იქვე, 261.

შან-ლორდინი, გელთა მიერ უყურადღებოდ მიგდელი მიწა რამდენიმე ინტელეგენტმა, რასაკვირველია, ცოდნის შეწყობითა გამო-აბრუნა, გამოაკეთა და განსაყოფიერა, წარმოადგინეთ რა დიდ სიკეთეს მოუტანდათ ქვეყანასაც და თავის თავსაც ჩვენი მცოდნე ინტელეგენტი, რომ სოფელს არ გაუშობდნენ, კანკელიანებში სამსახურს არა ჩრებოდნენ და თავისს მამულს, თავის ქვეყანას დაუბრუნებდნენ. დარწმუნებულნი ვართ, რომ თუ ნაღრიკში ინტელეგენტებს მით მერ შემუშავებულმა სრულიად გამოუსადეგარმა მიწამ სარგებლობაც კი მიესცა, ჩვენი უფისაგან დალოკილი, მშენებრივი ზურგის ერთი ათად და ერთი ოცად ზეტს მოტეგას მისცემდა ჩვენს ინტელეგენტებს.

თამარ მეფის ბულსაჲსი ჯჳპარი-სა ბაგში

(პასუხად მამა კალისტრატეს)

ამას წინად მამა კალისტრატემ, ხობის მონასტრის ანკილოლოგიურ წარწერათა გამოქვეყნებნა, მისაყვლურა გახეთს „ივერია“-ში შემდეგი: 1) თამარ მეფის გულ-საკიდის ჯვარის წარწერა ღილად შეცვლილ არისო დაბეჭდული ჩემს „ქრონიკებში“ (გვ. 268—269); 2) მისგანვე გამოქვეყნებული სახარების წარწერა ვადამიხინჯებულად არისო შეტანილი იმხვე „ქრონიკებში“ (გვ. 293) და 3) ბორღანის დედაფლის ნაწილიანი ხატი სრულიად არ იბოვება და არც ყოფილია ხობის მონასტრში.

რასაკვირველია, ეს ამოღება საყვედური საფუძვლიანი რომ აღმოჩენილიყო, მაშინ ჩვენი გამოის ნდობა მოკლებოდა. ამის გამო საჭიროდ დადინაზე პასუხი ვამეტა (ივერია № 152) ამ უსაფუძვლო წერილზედ, რომელიც დროს არ იყო პასუხისა.

ახლა, მამა კალისტრატემ ჩვენს პასუხზედ დაბეჭდა შენიშვნა („ივერია“ № 162), რომელმაც სრულიად დაამტკიცა, რომ, წინააღმდეგ მისის პირველის წერილისა, ბორღანის დედაფლის წერილი მეფის დედის) ხატიც ყოფილა ხობის მონასტრში და მისი წარწერაც შეუცვლილად გა-

ბრუნებური. რასაკვირველია, ამ ხილს გულში კიდევ ქმნება თესლი, რომელიც სხვა ფოთოლსა და სხვა ხილს გამოიღებს და ამ გვარად დაუსრულებელი ეგოლოჟია იქნება. თქმა არ უნდა, ტენის კრიტიკა შესაძლებელი იყო მხოლოდ იმ მომენტში, რომელსაც წინ უსწრებდა სენტ-ბევი. ბრუნებურიც ხომ უტენია შეუძლებელი იქნებოდა. ასე უნდა ვიფიქროთ ამ თეორიით მაინც, ანაირად ტენის ხელში ლიტერატურული კრიტიკა ხდება ბოტანიკად და ზოოლოგიად. ამიტომაც კრიტიკა, რომელი თვით წოდებაც ვგუყურებს, რომ ეს არის განსჯა ლიტერატურული ნაწარმოებისა, ტენის ხელში მხოლოდ ისტორიად იქცევა, რომელდგანაც ყოველივე მსგავსი, აზრი და შეხედულება უნდა განდევნილ იქნას. ახლანდელი მეთილი (კრიტიკის), რომელსაც მე მივსდევ, ამბობს ტენი, „კაცთა გონების ნაწარმოებზედ უყურებს ისე, როგორც რომელსავე უზარლო ფაქტს, რომლის თვისება და ხასიათიც უნდა დავგინებოს და რომლის მიზეზებიც უნდა ციოის. ეს

მოგვიბეჭდა „ქრონიკებში“ (გვ. 268); თამარ მეფის ჯვარის წარწერა იდენტურად ერთი ასოც-კი არ ყოფილა შეცვლილი იმავ ჩვენს შრომაში, და თვით მამა კალისტრატესაგან ვაგაზღვებულ სახარების წარწერაც სწორად შეგვიტანია „ქრონიკებში“.

ესრეთი პასუხი მამა კალისტრატეს სრულიად დამაკმაყოფილებდა, თუ რომ სოკრატენ ნისლ-ბურუსით არ შემოვიფინოს მას თვისი წერილი და ვადავლით არ უარ-ცუოს შემდეგი საყურადღებო საგანი: თამარ მეფის გულ-საკიდ ჯვარში, წინააღმდეგ „ქრონიკებისა“, „ნამცეცადი“ არ იბოვებოდა, „ძელი ქეშმარიტი“. ეს კიდევ არაფერი, მაგრამ ამას მ. კალისტრატე ზედვე დასძენს შემდეგს. კარგე იხამდით, რომ დაასახებულდეთ, თუ იკით, ვისმა ხელმა ამოიღო თქვენგან ნახელი ძელი ქეშმარიტი დიდებულის მეფის გულ-საკიდ ჯვარიდან? ესრეთ აქაჩებულს და გაუფრთხილებულს ცრახს შეუძლია იმ ჯვარის შესახებ ტრუტ ექვებში დახმადოს საზოგადოებაში და თვით სასულიერო მთავრობაში და ამის გამო მამა კალისტრატეს ნუ ეწყინებოდა ორიოდ ჩვენი სიტყვა ამ საკანზე.

კარგად მახსოვს, რომ ჩინებულად დაცული მიხაკის ფერი თხელი ნაქონი აქონისა ქეშმარიტისა ჩატანებულა თამარის ჯვარში იმდენად შეცვლილად და მკვიდრად, რომ მისი ამოღება შეუძლებელია, თუ თვით ჯვარი არ გასტეგოს. მაგრამ რადგან მამა კალისტრატეს წერილიდამ არა ხანას, რომ ჯვარი გაეტეგინათ, ამის გამო ექვიც არა მაქვს იმისი, რომ კალისტრატე აქაც მოუტყუებელია, და თამარის ჯვარს არავითარი განსაზღვრა არა სწყევია, „ძელი ქეშმარიტი“ შე აქავერია, როგორც ამას ცხადად ჰყოფს თვით წარწერა ჯვარისა: „ძელი ქეშმარიტი, ძელი ჯვარისა“.

იმის საბუთად, თუ რამდენის სასოგებით, კმაძლით და გაფრთხილებით ეცილებინან ხობის ბერ-მონაზონნი თამარის ჯვარს და სხვა ხობის მონასტრში და ცელს (აგვახუთ-სამურა ზაყანოდამ და სხვა კუთხეებიდამ მონასტრის) სიწმიდებს, საჭიროდ ვრაცხ

არის მისი საქმე და სხვა არა-რა. ამ-ნაირად ვაგებულები მეცნიერება არაფერს არ განაძეგებს და არაფერს არ შეუფერხებს არავის. იგი მხოლოდ გვიჩვენებს და გვისჩინებს... იგი იქცევა იმ გვარად, როგორც ბოტანიკა... იგი არის ბოტანიკა, რომელსაც შეწყვილის საგნად მეცნარე-კი არა აქვს, არამედ კაცთა გონების ნაწარმოებია. * თვით სენტ-ბევიც მივიღოდა ამ აზრამდის, კაცის წინაშეა არის თავისუფლების რწმენა რომ არა ჰქონიდა. ეს რწმენა უშლიდა კრიტიკა და ბოტანიკა შეერთებინა. ხოლო ტენი-კი, წარმომადგენელი ახლანდელის პოზიტივიზმისა, უარსა ჰყოფს ყოველსავე წინაშე თვისი თავისუფლების და ამიტომაც თეორიულად დიდ ნაბიჯი განასდგა მეცნიერების სკედილით: მამს შევარა-კი არა აქვს, კი და კრიტიკა. რა კრიტიკაც გამოვიდა ამ შეფრთხისაგან, ამის ნიშნულად შეგს ნახათ ტენის უნიკო მიმდევარი და ნახანებში. ხოლო ტენი-კი დიდი არტიტი იყო სულითა და გუ-

*) იქვე, 261.

მოგვიხსენია მხოლოდ ის სანუგეშო გარემოება, რომ არქიმანდრიტი ხობის მამა იობი შეიშოსა სსმრითა შესამოსლით და ისე მიჩენა ხობის სიწმიდენი. ყველა ბერ-მონაზონნი მხოლოდ-მოდრეკით ეთხებოდნენ სიწმიდეთა, მაგ. ხელით შეხება არავინ ჰკადრებდა, გარდა შემოსილის არქიმანდრიტისა. შესანიშნავია, რომ ხობის ბერ-მონაზონნი სრულიად არ უჩვენებიათ თამარის ჯვარი აკადემიკოს ბროსსსსსსსსს (Uogay archeol. Rap. VII, p. 40—48). მე კერძო კაცთაგანაც ვადავლით ვიყავ გამოეკე ქეშმარიტი მდგომარეობა იმ სიწმიდეთა, რომელნიც ავახავებმა ამას წინად მოიტაცეს, მაგრამ, როგორც მარწმუნებდნენ, სასწაულებით შემინებულთა, ისე დააბურუნეს მონასტრის მიტაცებულნი სიწმიდენი. ხოლო როდესაც ვნახე ხობის ბერ-მონაზონთა ესრეთი სასოგება, დიად ვინუგეშე, რომ ხობის სიწმიდეთა დღეს ღირსეული დამფსებელნი და ღვთის მოშინა მცველნი ჰყოფთ. *) არა ვგონებ, რომ ამ განწმენაზედ სულიერი ჰმადოს საზოგადოებაში და თვით სასულიერო მთავრობაში და ამის გამო მამა კალისტრატეს ნუ ეწყინებოდა ორიოდ ჩვენი სიტყვა ამ საკანზე.

ჩემს დარწმუნებას როს მამა კალისტრატე მოტყუებელია, ახალსა თვისის პასუხში, სადაც უზარლო ჯვარი (6/1) გოჯი სიგრიით და ნაცელი არა სწყევია, „ძელი ქეშმარიტი“ შე აქავერია, როგორც ამას ცხადად ჰყოფს თვით წარწერა ჯვარისა: „ძელი ქეშმარიტი, ძელი ჯვარისა“.

იმის საბუთად, თუ რამდენის სასოგებით, კმაძლით და გაფრთხილებით ეცილებინან ხობის ბერ-მონაზონნი თამარის ჯვარს და სხვა ხობის მონასტრში და ცელს (აგვახუთ-სამურა ზაყანოდამ და სხვა კუთხეებიდამ მონასტრის) სიწმიდებს, საჭიროდ ვრაცხ

ლოთ, ჰოვტი იყო გრძობით და დიდის პეტე გონების პატრონი კაცი და ამიტომაც თეორიულად თუ ასეთს მშრომალ მეთოდს გვიჩვენებდა, პრაქტიკულად გატაცებული კრიტიკოსი იყო. იგი თეორიულად გვირწმუნებდა, რომ არც უნდა მოგვინებოდა და არც უნდა ვაგებდეს რამე, პრაქტიკულად-კი ძალიანაც მოსწონდა ზოგიერთი თხზულება და ზოგიერთი არა გეგმიკობა, ამის დასამტკიცებლად სხვა-ნაირად ვიგონებოთ ზოგიერთი გვერდი მისის შესანიშნავის თხზულებისა: L'histoire de la litterature anclaise.

უანასპრელს ხარისხს, სტალიის ეგოლოჟიკისა და ღვეანდელს კრიტიკაში წარმოადგენს ბრუნებური. მა-როდეს თუ ტენი უარადღებს აქცეს მხოლოდ რასს და გარემოებას, ბრუნებურის შეაქვს კრიტიკაში ატუნებელი შერჩევა და „ცხოვრებისათვის ჰილი“, რომლითაც ახსნა დარწმენა მსოფლიო ეგოლოჟია და რომლითაც უნდა ახსნას ბრუნებურმა ლიტერატურის მსვლელობა.

ზედაც ეკვა მაცხოვარი და რომელიც 326 წელს აღმოაჩინეს დიდთა მეფე-დედოფალთა კოსტანტინე და ელენეზე. მკირე ნაწილი ამ ქვეშაირის ჯვარის იმვე 326 წელს დიდთა კოსტანტინემ სასწრაოდ წარმოაგონინ ახლად მონათლულს შ. მირიან მეფეს. ქართველთა დიდი სასოება ჰქონდათ „მელ ქვეშაირისა“, და მისი უფუძირესი ნაწილი-კი მეტლ ძვირი იყო და მხოლოდ მეფეთა თუ შეეძლოთ მისი შექმნა. ხოლო მამაკალის ტარე რომ ექვს ნახვარ ვოჯიან ჯვარს გვიჩვენებს, ის რომ მართლა ძელი ქვეშაირი იყოს და ამისი დამტკიცება მას შეეძლოს, ზედ წარწერებითა, მოჰინ ჰოს ეს დიდებული და მთელის ქობინანეთისათვის საწადელი აღმოჩენა იქნება.

მგარამ ის მკირე ნაქერე-კი ქრისტეს ჯვარისა, რომელიც ჩატანებულია თამარ-მეფის ჯვარში და რომელზედაც დიდებულს მეფე-დედოფალს ისეთი სასოება ჰქონდა, დიად დაუფრთხილეს სიწმიდა ეკვლა ქვეშაირის ქრისტეანისათვის, თუჟი ამ ჩვენს უსულ-უგულო-ურწმუნო და ანგარსა უკუქერეში ბევრად უფრო აფასებენ იმ ოპო-ვირცლ-თავლ-მარგალიტებს, რომლითაც შემეყულია თამარის ჯვარი, ანუ მისთა ზედწარწერათა, ვიდრე თვით იმ ჯვარში დაცულს საწადელს სიწმიდეს.

თ. ყორღანი

პეტერბურგის ბირე, 2 აგვისტო

Table with 4 columns: მთლიანი, მანკი, მანკი, მანკი. Rows include various financial and statistical data.

ბანსხალეუანი

ტფილისის სთავად-ანხაურთა სკოლისაგან

1) მდგომარე წლის ენკენისთვის-თვის ტფილისის სთავად-ანხაურთა საწავლებელში არის სულ ოც-და-თერამეტი (38) ვაკანსია: პირველი განყოფილებაში—32 (7 და 8 წლის ყმაწვილებისათვის), მეორე განყოფილებაში—2 (8 და 9 წლ. ყმაწვი.) მესამე განყოფილებაში—1 (9 და 10 წლ. ყმაწვი.) და მეოთხეშიცა—3 (10 და 11 წლ. ყმაწვი.) პროგინანთიულ კლასებში არც ერთში არ არის თვისყოფალი ადგილი.

2) 38 ვაკანსიისგან 33 არის დანიშნული გარედან მოსიარულთისათვის და ხუთი (5) პანსიონში ტფილისის გუბერნიის ღირბ თავად-ანხაურთა შენობისათვის. ამ ხუთს ვაკან-

სიაში სამი (3) არის საზოგადოების სრულს და ორი (2) ნახვარს ხარჯზე.

3) ვინც საზოგადოების სრულს ხარჯზე იქნება მიღებული, იმას არავითარი ხარჯი არ მოეთხოვება სწავლა-აღზრდისათვის; ხოლო მათ, რომელნიც მიღებულნი იქნებან საზოგადოების ნახვარს ხარჯზე, უნდა შემოიტანონ წელიწადში ათი თუმანი—ნახევარი შემოსვლისთანავე და ნახევარი იანვარში.

გარედან მოსიარულეს გარდაღმა წელიწადში სწავლის ფასი თორამეტი მანეთი—ექვსი ენკენისთვეში და ექვსი იანვარში.

4) ვისაც ჰსურს მიღებულ იქნას საზოგადოების სრულს ხარჯზე, იმან უნდა წარმოადგინოს თხოვნისათვრათად შემდეგი დოკუმენტები: ა) წლიური ანგარიშის (ნათლობის) მოწმობა; ბ) სიღარიბის მოწმობა მამრის თავად-ანხაურთის წინამძღოლისაგან, გ) მოწმობა ტფილისის სთავად-ანხაურთა ბანკიდან, რომ იგი ირიცხება სტენბულის ბანკის დამფუძნებელთა შორის, დ) ყვავილის აქრის მოწმობა.

5) ვისაც ნახვარს ხარჯზედ ჰსურს შემოსვლა ან გარედ მოსიარულეთ, მისთვის საჭიროა იგივე დოკუმენტები, თვინიერ ბანკის მოწმობისა. გარედან მოსიარულეთთვის აუცილებლად საჭიროა წლიური ანგარიშის მოწმობა და ყვავილის აქრისა.

6) უკეთეს მთხოვნელთა რიცხვი აღმატება ვაკანსიების რიცხვს, იმ შემთხვევაში მსურველნი მიშებულნი იქნებან წლის ყ რთ. წილის-ქრამში მონაწილეობას მიიღებენ მხოლოდ ისინი, რომელნიც წარმოადგენენ ყველა საჭირო დოკუმენტებს და ამასთანავე ეცხავენსაც დიკურენ წლიური ანგარიშის შესაფერ კლასისათვის.

7) ვინაიდან პანსიონში შემოსულთათვის მცირე ვაკანსიების რიცხვი და მსურველი-კი ბევრია, სკოლის გამგე კომიტეტი იძულებული იქნება დაითხოვოს ის პანსიონერები, რომლებზედაც წინა წლის ფული დარჩენილი, იმისთვის რომ ადგილი დაუკლოს ახლად შემოსულებს, ამიტომ სკოლის მთავარმა სთხოვს მშობლებს, რომელთაც სრულად არა აქვს შემოტანილი სწავლა-აღზრდის ფასი, რომ უთოდდ შემოიტანონ პირველის რეკენისთვისათვის, რაც არის მათზე დარჩენილი, თორემ მათი შვილები დათხოვნილ იქნებან პანსიონიდან.

8) შესაძლებელია მარიამობის თვეში, მოწაფეების ხელმოკრე გამოცდის შემდეგ, კიდევ გაიხსნას რამდენიმე ვაკანსია იმათთვის, ვინც სრულს საკუთარს ხარჯზე ისურვებს პანსიონში შემოსვლას, ან ნახვარს ხარჯზე. ვინც საკუთარს ხარჯზე შემოვა პანსიონში, იმან უნდა შემოიტანოს ელწადში, ოცი თუმანი—ათი შემოსავლისთანავე და ათ იანვარში.

9) თხოვნა უნდა შემოვიდეს მარიამობისთვის 25 რიცხვამდის. ქალაქ გარეშე მტხოვრებთ თხოვნა უნდა გამოგზავნონ შემდეგის ადრესით: Въ Тифлисъ. Завѣдывающему Тифлисской дворянской школы на Лабораторной ул. въ д. Гургенбекова.

10) მარიამობისთვის 26 და 27

რიცხვებს მოხდება მისაღები ეგზემენები და ხელშეორე გამოცდა ზოგიერთ მოწაფეებს. პირველს ენკენისთვეს დაიწყება სწავლა.

დათხოვნილნი იქნებან აგრეთვე ის პანსიონერებიც, რომელნიც სკოლაში მოსვლისთანავე არ წარმოადგენენ მომავლის 18^{1/2} სასწავლო წლის ფულის ნახვარს.

პირველი კერძო სამყურისმოლო ექიმის ნავსარდანიისა (ყვარში, კიანკიის ძეგლის პირდაპირ) ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოველდღე, ყვირა დღეებს გარდა.

დილობით: ბ. ა. ნავსარდანიანი, 11—12 საათი-მით, ვისაც სჭირს სწეულთანი: სახირჯო ვენერტილი და სიჟილისი. გ. მ. ჩაქოანი, 9—10 საათ. სწეულთანი: თაფლისა და ნერვების—ტანში ტკივლები. დ. გ. რეჟოვსკი, 10—11 საათ. სწეულთანი: შინაგანი, ბავშვებისა და დედათა სქესისა.

ა. პ. პნაოტსკიანი, 11^{1/2}—12^{1/2} საათ. სწეულთანი: ყურ-სა, ყელის, ცხვირისა და გულ-მკერდისა. ექიმთა ქალაქი. მ. ტურბოვიანი, 12^{1/2}—1 საათ. სწეულთანი. დედათა სქესისა. ბ. ზ. განაბეტანაძე, 1—1^{1/2} საათ. სწეულთანი: შინაგანი და ბავშვებისა.

სადამოაობით: ბ. გურჯო, 6—7 საათ. სწეულთანი: ვენერტილი და შინაგანი. ბ. ა. ნავსარდანიანი, 7—7^{1/2} საათამდის.

გ. ა. ფანჯარული, 7—7^{1/2} საათ. სწეულთანი: ყურისა, ყელისა, და ცხვირისა, ორმხაბთობით, ოთხმხაბთობით და პარისკობით. რეჟოვსკისა და რეჟოვსკის დაწერილს ათი წელიწადი; ფსიკონსილუმისა და ოპერაციებისათვის—მარგალიტისა, სამკურნალოს საწოდება აქვს ავადმყოფთათვის. დარეკტორია სამკურნალოს დოქტორი მკადანისა ნავსარდანიანი (857—1467)

გაუფრთხილდით სთავლებს და მიბაძვას!!

ს ა კ მ ნ ი

პრავიზორი ა. მ. მუსტოჟოვისა

სრულიდ ჰქარავს თავის თემის, თმს ზღი-და ნამდვილად აუწყებს თმის ჩამოსვლას. ფასი ერთ ნაჭრისა 30 კაპ. მოძი-ლოები 50 კაპ. რომ არ მოსტუე-დით მოითხოვეთ ნამდვილი საპონი, რომელსაც იარლოჯუნდ აქვს მთავ-რობისაგან დამტკიცებული მარკა № 374.

ისიყიდება ყველგან! საწყობი: მისკიე, ლაღონის ვიწრო ქუჩა, საკუთარი სახლი. (გ. 17) 20—18

ს ს ო ვ რ ე ბ ა

დიდისა მოქამისა ბანკელიმონისა თარგმნილი მ. შარაძის მიერ, გამოცემს ა. ჩაქოანი ფასი ერთი რუბრი ისიყიდება ტფილისის წიგნის მაღაზრებში და შარაძისა და აშან, სტამბაში.

და მ ზ დ ე ე ე ი ს ა ზ ა გ ა დ ა ე ბ ა „ი ა კ ო რ ი“ (დ ე უ ზ ა) უმაღლესად დატყვევული 1872 წელს. რომელსაც ძირითადი თანხა 2,500,000 მან. აქვს, გარდა სათადარიგო ფულისა.

დაზღვევა სოცოცხლისა. ამით აცხადებს, რომ მის მიერ მიღება დაზღვევა სოცოცხლისა განსაკუთრებით სასარგებლო პირობებით იმ შემთხვევისათვის, როცა შრომა აღარ შეეძლება. დაზღვეულს მონაწილეობა ექნება აგრეთვე საზოგადოების მოგებაში.

დაზღვევა ხსენსიანგან. მიიღება ყოველნაირი მოძრავისა და უძრავის ქონების დაზღვევა ცეცხლისაგან აგრეთვე ზღიით-მდინარით და ხმელეთით წასაღ-წამოსაღების საქონლისა.

წესები, პირობები წერილობითი და სიტყვიერი მოლაპარაკება განეხირობა მსურველს ტფილისის საზოგადოების გამგებანში, რომელიც დადგენილია კავკასიის შირისათვის და იმყოფება ბარონის ქუჩაზე, კალოუბნელის სახლში, ანუ თვით საზოგადოების აგენტის ოფისანდრე პეტრეს ძის ზაგრივისაგან, რომელიც დგას ევლიამინოვის ქუჩაზე № 2. (50—1234—36)

„ი ვ ე რ ი ა“

ამ 1894 წელს გამოდის ყოველ-დღე, გარდა იმ დღეებისა, რომელნიც ზედ მისდევენ კვირა-უქმებს. ფასი გაზეთისა:

Table with 2 columns: თვისი, მანკი. Rows show subscription rates for different durations.

საზღვარ-გარეთ დაბარებული ეტირება 17 მან. მთელის წლით. სოფლის მასწავლებელთა „ივერიკა“ მთელი ს წლით დათმობათ 8 მან. ტფილისისა გარე მსურველთა უნდა დაამარბ გარე მსურველთა: „ივერიკა“ № 1234567890.

თუ ტფილისში დაბარებული გაზეთი ტფილისს გარეშე აღრეს-ზედ შესცვალა ვინმემ, უნდა წარმოადგინოს რედაქციასი ერთი მანეთი; სხვა ყოველის აღრესის შეცვლაზე—ორი ანაზი.

თუ თვის განმავლობაში დაიბარა ვინმემ გაზეთი არა მთელის წლით, მას გაზეთსაგან გაზეთი პირველი იმ თვიდან, რომელსაც დამბარებელი აღნიშნავს. განცხადება მიიღება გაზეთის რედაქციასი.

ფასი განსაზღვრის დასაბამად ა) მთლიან გვერდზედ თითო ჟურ სტრაქიანი—8 კაპ., ზარეჟზე—16 კაპ. ბ) სრული ფასსიყიდება სტრაქიანი—30 მანეთი, სოლო მარჯული ბეგრად—60 მანეთი. რადსეა სტრაქიანისა გამოანახებას იმას ყმა-ლობასზე, რამდენს ადგილსაც დაიჭრენ 25 სისა გაზეთის ტყარტისა.

ხელ-წაწერები, წერილები და კორესპონდენციები რედაქციის სახელობაზედ უნდა გამოიხატოს. ხელ-წაწერები, ან საგაზეთო წერილები, თუ საჭიროება მითმოს, ან შეიძლება, ან შესაძლებელი იქნება. ხელ-წაწერის, რომელიც დატყვევლი არ იქნება, თუ ერთის თვის განმავლობაში პატრონა არ მოითხოვ, მეფე რედაქციას ევლად მისთხოვს.

არა-გვარს მიწერ-მოწერებს დაუტყვევდედ ხელ-წაწერები-სა და წერილებების მესახებ რედაქციას არა ჰკისრულობს. პირისპირი მოსალოაპარებულად რედაქცია თავისუფლოდ იქნება ყოველ-დღე, კვირა-უქმებს გარდა, ათ საათიდან პირველ აათა დღე და საღამომით 6-დან 7^{1/2} სათამდე. რედაქცია იმყოფება: ნავალიონის ქუჩაზე, 21.

ლ მ ქ ს მ ბ ი

თავ. ვასტანე ორბელიანისა

სრული გამოცემა მის ასულის მარიამ ორბელიანისა, ავტორის პირტრეტითა, დასარგებლოდ ქართველი ქალბების მომავლის სკოლისა და წერა-კითხვის საზოგადოების. ფსისქელ ქალბლებდ მანეთი, ვინც ათობით იყიდის—ათი ანაზი, მთხოვლი ა ქალბლ-ზედ ფასი სამი ანაზი, ათობით მყიდველი მიიღებს ათ შაურად წოგნსა. ისიყიდება თბილისში წერა-კითხვის საზოგადოების მაღაზრში. (10—1420—8)